

КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ ДЕЛЕГАТТАРЫНГА БАЙЫР!

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 296 (11494)

1980 чылдың декабрь 25, четверг

1925 чылда үндэстелтигес

Өртөз 2 көп.

ЧАА НЕГЕЛДЕЛЕРНИҢ ДЕННЕЛИНЧЕ

Бөгүн Кызылга партияның XVIII област конференциясы ону беш чыл доостурун болгаш партияның XXVI съездинин бүдүрүлгө айттыңары-биле оңайга бооп турар. Найыссыла Кызылдан болгаш райондары партия организациаларын толуктаан оң адым чыгарып, делегаттары СЭКП-ниң XXV съездинин база партия Топ Комитетинин оң дараалында Пленумдарының шийирлерин болгаш СЭКП ТК-ниң Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунун Даргазы эш Л. И. Брежневтин айттыңарынын боттандырар талазы-биле чоруттунган улуг ажылды түңгүзүп, бүгү таламга хандыр анализтеп көөр. Оон-биле кады конференция келер он бирги беш чылда болгаш чоокку үени перспективтиг сорулгаларын айтыр база оларын шийирлээриниң оруктарын, аргаларын тодаралар.

Партияның ээчегин чыга сьездинин бүдүрүлгө-бо кайгамчык хүнерде, бүгү чурттаадымда шыкша, ийи орденниң Совет Тываның коммунисттер болгаш бүгү ажылчы чоннары Коммунист партияның иштинки болгаш даштыкы политиказын база эш Л. И. Брежневтин баштаан СЭКП ТК-ниң, оң Политбюроунуң делегате бижыг тайбын дээш, совет кижилериниң аас-кежигин амыдырал-чурттаадым дээш мога чок ажил-чорудугазын бүгү долузу-биле чүдүлгүзүмүшпүш, ол бүгү дээш чүркеттиг ханымдан ооруп четтиринишкенин база катан илергейлеп турар. Амгы үеде бүгү улустун ханы сонуруга, чаагай сеткил ханымшыны-биле чугаалажып көрүп турары СЭКП-ниң XXVI съездинин СЭКП ТК-ниң «1981-1985 чылдарда болгаш 1990 чылга үеде чедир ССРЭ-ниң экономикага болгаш социал-хөгжүдүлгө кел уламыштыңары» деп төлөлдө бистин республиканың оң-ла үелерде экономикага болгаш социал хөгжүдүлгө перспективтиг сорулгалары-биле сыйып хойлаштыр конференцияга база чугаалажып көөр. Политиктиг болгаш күрүне ужу-дугазы-бо эң чутуга документ бистин чуртуууска коммунисттер тургузушкунун практиказын байлаштырып ийиштеригенин, оон одуруг бүдүрүлгө совет кижини, оң чаагай чорунуң дугайында сатып салымшыны сийикши дээрзин Тываның коммунисттер болгаш бүгү ажылчы-чоннары сеткил ханымшыны-биле хүлээп көрүп, ону бүгү долузу-биле чүдүлгүзүп турар.

Партияның област организациазынын удурутугазы-биле ону беш чылда болгаш четтетүү үеде республиканың ажылчы чоннары бүдүрүлгенин ажыктыңары бидеринче, ажылдын шынарын экижидеринче кол кичээлгеин салыштып, чамдык чедикшиинерин чедип алган. Тоску беш чылдың төмүчүлүгү турганга бодалга, бо беш чылда улустур бүдүрүлгениң хемчээли 29 хуу өскөн. Ол-ла үеде 120 миллион рубльдин улустур продукциязын хойну бүдүрүп, он 16 хуу күш-ажылдын бүдүрүлгө бидериниң ажылында чедип алдынган. Чаа бүдүрүлгелерин тууду ажилдага кирип, оларны ажилдап турарларын чуртуктап эде дерип кылар, күш-ажылдын бүдүрүлгө бидер, чогаалдыкчыларын болгаш чуртукчыларын саналдарын ийиштерип болгаш өске-даа факторларын талазы-биле хой чүдүлгө кылдынган.

Республикага капитал тууду улам ийи хөгжөт. Ону беш чылда тоску беш чылдымга деңизерге шийгээлде алган капитал салымшыны 32 хуу хой болган. В. И. Ленин атыг «Тыва даг-дугу» комбинаттың ийи элээш. Элээс-Аксинда хана материалдар заводун, эл-сооктен далаан бүдүрүлгө керемит-сай заводтарын, Кызыл-Мажалыкта эл комбинатын, даарыялга фабрикаларын Хову-Аксы суурда улуг салбырын, тууду организаци-

ларынын бүдүрүлгө баазаларын, хой мал кажааларын болгаш улустурун өске-даа эң чутуга объектилерин тууду, ажилдага кирип, чаагайып кел чоруур. Оон амгыда ол-ла үеде 490 муң дөрбөлүн метр чурттаага шолу, 6056 урулгар өрөсир шолула болгаш хөгжүмүш театры, хой-хей ийишле, културга, школа назым чептэни урулгар албан черлери туттунган болгаш ажилдага кирген. Республиканың хоорайлары база суурлары улам чаартып, оларны өвүр-хөвүр аян кирип чаагайып кел чоруур.

Коммунист партияның болгаш Совет чакаттың доктаамаа сатып салымшыны ачызында ону беш чылдың чылдарында республиканың кодаа ажил-агыймын материал-техниктиг баазасы улам быжыккан. Ол-ла үеде кодаа ажил-агыйма капитал салымшыны тоску беш чылдыңга деңизерге 85,7 хуу, совхозтарын кодаа фондусу 42 хуу өскөн. Агаар-бойдустуң чамдык берге чылдары турда-даа, кодаа ажил-агыйма продукция бүдүрүлгө өскөн беш чылдыңдан өскөн, чылда ортумаа-биле сүт база дук бүдүрүп көвүдөн, күрүнеге сүт садарын беш чыл планы күсеттин турар.

Транспорт, сатып чоңуң амыдырал хандырылганы болгаш улус ажил-агыймын өске-даа адырлар дооступ турар беш чылда чамдык чедикшиинерин чедип алган. Ол шыкша медицина, улус өрөдиге, эртем културга болгаш литература, улам чууа улам бурунгаар базымнарын кырган.

Ону беш чылда болгаш четтетүү үеде чедип алган чүдүлгелер конференцияның бидик ийиштеринен делегаттар болуру-чугуру-биле үелел демделгешпаша, кол кичээлгеин шийирлээриниң айттырларже, моон сонгаары сорулгалары улазырларлар. Улустурун, кодаа-ажыл-агыймын, тууду, транспорттуң кодаа улус ажил-агыймын өске-даа адырларын хой-хей күш-ажылчы коллективтер чуртуу планын күсетпей турар. «Тыва даг-дугу» комбинат шыкша төлөлдө күчүзүң үр үеде шийгээлде ал чылдаан улуг бүдүрүлгөсү бар, кол-кол тууду трестилери тууду-монга ажилдарынын планын күсетпейн турар, совхозтарын хой нуруузу карымалыг ажилдап, күрүне планнарын база-ла үзүп келген.

СЭКП ТК-ниң октябрь (1980 чыл) Пленумунга СЭКП ТК-ниң Чингине секретары эш Л. И. Брежнев мында дээш: «Бистин мурунушта улуг ажилдар бар дээрзин чугааласкап турар мен. Сөзүн чылдарда экономикаын шалымшы хөгжүдөш шийилдери доозулган турар ужурап, күш-ажылдык бүдүрүлгө болгаш шынарын дыка көдүргөн турар ужурап. Ажил-агыйма удурутугазы бидерин, каарларын ажил-хөгжүн, харымсалгалы болгаш ийиштинилер чорукка кичээлери, моон сонгаар-даа бүдүрүлгө чедикшиинерин чайгыш чок негелдес болуп арттар. Оон амгыда ол Пленумунга улустур, кодаа ажил-агыйма, тууду, транспорт, өске-даа адырларга бүдүрүлгө коллективтер шынарын бидеринче, камнарга чуртукту күшүлдеринче, күш-ажылдык сатылга-чуртукун бижык-лаарынче, эң бирги беш чылды эң элээлдеринче онза кичээлгеин улазырларган. Ол-даа база өске-даа эң чутуга айттырларын, мылангы партияның организацик болгаш идея-политиктиг ажилды дугайы конференцияның делегаттарының кичээлгеиниң төвүне тургустунар чугаагон.

Ийи орденниң Совет Тываның коммунисттер болгаш бүгү ажылчы чоннары Комитетинин далаалар улам сыйып каттышканын бөгүнүң конференцияга база катан көргүзүр. Олар он бирги беш чылда партиянын салганы чаа-чаа сорулгаларын күсүдүр дээш бүгү чүдүлгелер кылырлар. СЭКП-ниң XXVI съездинин төлөпиг уткуурунга долу шийирлээрин.

ЧУРУКТА: Партия конференциязынга Тес-Хем райондан келген бөлүк делегаттар. Солагай талазындан — амыдырал хандырылга комбинатынын даараныччызы К.В.

С. Чооду, иштики черектер килдининиң начальниги А. М. Машпаадай, «Тес-Хем» совхозтун саанчызы А. С. Бадары, «О. Шынаа» совхозтун хойжузу В. А. Аракчаа, Шуурмактын ыяш-ажыл-

агый пунктузунун чодалчызы И. Г. Кирилловский, «Чодураа» совхозтун малчыны И. С. Данзурун.

А. ЗАЙЦЕВИН ФОТОЗУ.

ЧАРЫШТЫГ БРИГАДАЛАРДА: беш чыл планы күүсеттинген

Совет Эвилелиниң Коммунист партиязынын элечегин XXVI съездинин төлөпиг уткуур, анда адалар кылдыр 26 күш-ажылчы негелденин шалымчы элечегин эртер дугайында чуртук муракчы күш-ажылчы коллективтеринин ийиштинилерин ийиш-биле деткинишпаш, «Тыва даг-дугу» трестин «Кызыл тууду» эргелелиниң коллективтерин бидиктен социализмгү хүлээлгелерин алган ажилдап турар. Эргелелин тууду-жураларын болгаш бригадаларын, участоктарынын аразында чарыштың негелдесин тодараткан, түнелдерин чогуру хууза-да ундурп турар.

Сөөлүгү үеде Анатолий Дмитриевич Воронинин дашчылар болгаш Александр Дмитриевич Пашковтун монтажчылар бригадалары социализмгү чарыштын мурунку одуруун элечеп, беш чыл-планын хуузадан эрте күсеткенер. Бригадада эрте күсеткенер. Бригадада боттарынын аразында чарыштың ажилы-агыймын, оон түнелдерин негелдесинде ундурп, муракчыларын элечеп турар. Сөөлүгү негелдесин түнелде-биле А. Д. Воронинин бригаданы тилээш. Ол туулуудан чурттапга бажыңар кылып турар бажыңар ону беш чылдың соолугу үениң найысмаалык чамдык микроброннуң 10, 13 болгаш 15-дугаар бажыңарын, чаа школаны тууду доосток. Бо хүнерде СЭКП-ниң XXVI съездинин ажилтарын хойну-ге чедир келер чылдың план-тайгы ийи айларын план-тайгы даалганы күсүдүр дээш кызымалга ажилдап турар.

А. Воронинин бригаданын кижигинер ону беш чылдың соолугу чылдында чедикшиинер ажилдап турар. Бо беш чылда он сес кижигин коллективниң ийиш-биле 1.750 муң рубльдин, тууду-монга ажилдарын кылар планын 1.751 муң рубль кылдыр декабрь 12-ле күсеткен, беш чылдың планын тууду программанын хуузадан эрте боттандырган.

Александр Дмитриевич Паш-

ковтун удурутканы улуг пайызы-биле бажың элээр мен. тажыңлар бригадалык база-ла чарыштыг бригадалык чылдык калбай турарын демделээр керек. Бригада 5.800 муң рубльдин тууду ажилдарын кылдыр тургаш, ону база-ла хуузадан эрте шийгээлде, беш чыл планын декабрь 10-да күсүлгелеринин рапорттаа, бо хүнерде бригаданын кижигинер 1981 чылдың баштайгы айынын үзүп күсүдүр чыгай берген. Бригада долу арта-жураларын санап көргөш, он бирги беш чылдың баштайгы кварталынын планын аалагызын партияның XXVI съездинин ажил-тайнар хүнүнде күсүлгө аргаларын дилеп турар. Ужун кижигин оң бригадалык ажилды депшилеп аргаары — керелтиг ажилдарынче шийгээлде бээр элээр үе эртен. Ол үе шийгээлде бригадалык кижигинер, тууду материалдар, ажил-хөгжүн камнаар, ажилдын шынарын экижидер талазы-биле элээр чедикшиинер бооп келген. Чижээ, А. Пашковтун бригадалык тууду механизминин долузу-биле ажилдап, ажилдын муракчы дүжүлгө-нүн ийиштерин тургаш, № 10 бажыңын туудуна ийиш-биле 10 муң рубльдин камнап алган.

Бригада кижигинер хожу-лап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде хаара келген. Ажилдап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде хаара келген. Ажилдап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде хаара келген.

Партияның XXVI съездинин 26 шалымчы негелдес дээш чарыштыг бригадалык тууду-журалар болгаш А. Воронинин тууду-журалары, чуртук муракчы күш-ажылчы коллективтеринин ийиш-биле деткинишпаш, «Тыва даг-дугу» трестин «Кызыл тууду» эргелелиниң коллективтерин бидиктен социализмгү хүлээлгелерин алган ажилдап турар. Эргелелин тууду-жураларын болгаш бригадаларын, участоктарынын аразында чарыштың негелдесин тодараткан, түнелдерин чогуру хууза-да ундурп турар.

Партияның XXVI съездинин 26 шалымчы негелдес дээш чарыштыг бригадалык тууду-журалар болгаш А. Воронинин тууду-журалары, чуртук муракчы күш-ажылчы коллективтеринин ийиш-биле деткинишпаш, «Тыва даг-дугу» трестин «Кызыл тууду» эргелелиниң коллективтерин бидиктен социализмгү хүлээлгелерин алган ажилдап турар. Эргелелин тууду-жураларын болгаш бригадаларын, участоктарынын аразында чарыштың негелдесин тодараткан, түнелдерин чогуру хууза-да ундурп турар.

туттунган. Ажил шагы чылда-гаан чокка үзөр, норма-чижек күсеттес кижилер анда ам чок болган.

Устүнде бригадаларын чедикшиинерин бидип үндөшпөш ол коллективтерин чедикшиинерин үр үеде, доктаамаа болгаш бир деминг ажилы бооп турар. Кижигинер хожу-лап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде, беш чыл планын декабрь 10-да күсүлгелеринин рапорттаа, бо хүнерде бригаданын кижигинер 1981 чылдың баштайгы айынын үзүп күсүдүр чыгай берген. Бригада долу арта-жураларын санап көргөш, он бирги беш чылдың баштайгы кварталынын планын аалагызын партияның XXVI съездинин ажил-тайнар хүнүнде күсүлгө аргаларын дилеп турар. Ужун кижигин оң бригадалык ажилды депшилеп аргаары — керелтиг ажилдарынче шийгээлде бээр элээр үе эртен. Ол үе шийгээлде бригадалык кижигинер, тууду материалдар, ажил-хөгжүн камнаар, ажилдын шынарын экижидер талазы-биле элээр чедикшиинер бооп келген. Чижээ, А. Пашковтун бригадалык тууду механизминин долузу-биле ажилдап, ажилдын муракчы дүжүлгө-нүн ийиштерин тургаш, № 10 бажыңын туудуна ийиш-биле 10 муң рубльдин камнап алган.

Бригада кижигинер хожу-лап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде хаара келген. Ажилдап турарлар чок ажилдар дээш шийгээлде хаара келген.

Партияның XXVI съездинин 26 шалымчы негелдес дээш чарыштыг бригадалык тууду-журалар болгаш А. Воронинин тууду-журалары, чуртук муракчы күш-ажылчы коллективтеринин ийиш-биле деткинишпаш, «Тыва даг-дугу» трестин «Кызыл тууду» эргелелиниң коллективтерин бидиктен социализмгү хүлээлгелерин алган ажилдап турар. Эргелелин тууду-жураларын болгаш бригадаларын, участоктарынын аразында чарыштың негелдесин тодараткан, түнелдерин чогуру хууза-да ундурп турар.

И. СОМОВА, «Кызыл тууду» эргелелин кылдыс начальниги.

Космоска чедишкенин шенелделери дээш

«СОЮЗ Т-3» КОРАБЛЬДИН ЭКИПАЖЫНГА ТӨРЭЭН ЧУРТТУН БЕДИК ШАҢНАЛДАРЫН ТЫВЫСКАНЫ

Космонавтар Л. Д. Кизим, О. Г. Макаров, Г. М. Стрекалов оларны «Союз Т-3» дээр сайыраттыңар транспорт кораблине ужу-дуушкуну чедишкенин доостаны үр үелег орбита комплекстерин хандырып хөгжүдүлгө чаа перспективаларын ажилдап турар. СЭКП ТК-ниң Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев Төрөөн чуртук бидик шаңналарын космос маадларынага декабрь 24-те Кремльте тывыскаган. Шаңналар тысып тура Л. И. Брежнев чүве чугаалаган.

Эш Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ чугаазы

Эргим эштер! Бөгүнүң өөрүңүң эзулалга белеттенип тура, Черик космос орбитазына ажилдап оолдарын чок чылың алдымга ууда алаарыңды турарыңы сактып ордум.

Кайы-даа чылда мындай хой турбаан. Анда хамааралыг бүгү-ле кижилер — эртемденер, инженерлер, медиктер, ажилчылар база бистин маддырларымыз — космонавтыларымыз — олар боттарынын беш чылдын алдарыны-биле дооступ турарын сеткил ханымшыны-биле чугаалап бо-дурлар.

Харымсалгалыг шылгалда ужудушкунуңдан чоокта чаа эл келген эштер Кизим, Макаров, Стрекалов оларга ол мындай шуут хамааржыр.

Чаа төлөлдө шылгалда шийгээлде белек эвес херек болур, а космостун байдаларында ол баш уду көрдүмүз оңал-оңалдык-биле-даа холбайлыг болулар.

Бистин маддырларымыз космоске чедишкенин ужу-дуушкуну амгы үениң «Союз Т-3» дээр транспорт корабльдеринин сериясы мурундагы системаларын элечеп киргенин айттырлар-дыр. Таламга чаа ужудушкунуңа нарга ам тергип делем машиналыг бис. Угааның машина дээрзин немей чугаалап казын.

Орбитаның «Союз-6» станцияга космоска плетелде болгаш элечеп айттыр бажың болган база эки-дир. Бистин космонавтыларымыз анда чамдык сетпелге ажилдары-даа күсеткен. Бодурун үр эдилдизинин талазы-биле бо станция тергидээш барган-дыр дээрзин ам тодаргай-дыр.

Совет космос корабли бижыг болурунун улуг курал-ырымы эки болбайн аан. Чаа салгалдын орбита станцияларын тургузарда база ону чайгыш чок барымдалар.

Дооступ турар чыл космос херектеринге кайгамчык болган деп долу эрге-биле чугаалап болур. Космос дугайында кижини билишкенин улам каабартырга өрөт-техниктиң чаа, улам сайдыралгай база тургустунган — кол чүве ол-дур.

Төрөтүп турар маддырларын төлөпиг демделеп турар. Космостун сайыратылыгы-тың «Союз Т-3» кораблине шылгалдаларын чедишкенин чуртуктап база орбитаның «Союз-6» станциязыга ажилдарын программаны күсүлгө дээш, эрелдип болган маддырлыг болгаш дээш Леоид Девисович Кизимге болгаш Геннадий Михайлович Стрекаловка Совет Эвилелиниң Маадыр атты тыгышпаан, оларын Ленин орден-биле болгаш «Алдын Сылмасы» медалдар-биле шаңнаан. Космос дөрт ууда ужуткан Совет Эвилелиниң эки адырлар Маадыр Олег Григорьевич Макаров Ленин орден-биле шаңнаалган.

Харымсалгалыг оналданы кайгамчык чедишкенин күсүлгө-биле сизерге сеткилдиг ханымдан байыр чедирбешан, Төрөөн чуртук шаңнааларын сизерге тысыр конугу улуг өөрүңүңүз болдум, эштер. Сизерге бижыг кадыкшымыз болган Төрөөн чуртук конугу херектиг ажилдарга чаа-чаа чедишкенин күсүлгө-дир мен.

Леоид Ильич Л. Д. Кизим мында чугаалаан: «Союз Т-3» кораблине шийгээлде чедишкенин үе-чадазын бистин экипажы.

(СЭТА).

Тыва АССР-ниң Дээди Совединин Президиумунун Хундулел бижиги-биле эш С. Ф. Остроухову шаңнаар дугайында

Тыва АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРЛАРЫ

Республиканың бүдүрүлгө-ринге күш-ажыл камгала-нын болгаш айыл чок болурунун техниканын байлаан, экижидеринин талазы-биле хой чылдарда үр-түңгүлгө ажилы дээш база төртүтүгөн

хүндүн бээр 60 харлаан-биле холбайтыр Тываның даг-техниктиг район инспекция-ның инспектору эш Степан Фомин Остроухову Тыва АССР-ниң Дээди Совединин Президиумунун Хундулел бижиги-биле шаңнаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединин Президиумунун Хундулел бижиги-биле эш С. Ф. Остроухову шаңнаар дугайында

ДЕН-ДЕСКИ АЖЫЛДААР

М. ЧОЛА. Социалист Күш-ажылдың Маадыры, хой-жу.

— Бистин «Чыраа-Бажы» совхозтун экономиказынын кол үндөшүн хой амыла. Хойун баш саны ам бисте 19700 ажыл турар. Ону беш чылдык соолуг чылын чедишкенин дээр дээр дээш малчынар күженишкенин ажилдаан. Оон түнелде хойуну баш саны 1979 чылда турганын деңизерге, 4,4 хуу өскөн.

Хойжуларын аразында боттарынын хууза беш чыл планын ажил күсеткенер элээр эвес. Чижээ, коммунист, хойун хойжу. М. Ч. Очур-оң беш чыл дүргүзүм 1200 хуурагынын төрөөн совхозуна

өстүрүп баар планын тургаш, херек кырында 1682-ин доруктурган. 3597 килограмм дук

планын 3671 килограмм чедирген. Хойжулар М. Чан-оң, С. Чечек олар база бидик көргүзүлгө болган.

Бодум хуузада беш чыл планын ажил күсеткен мен. Он бирги беш чыл планында маа ажилды хөгжүдөр талазы-биле бистин мурунууска партия улуг сорулгаларын салган.

СЭКП-ниң XXVI съездинин СЭКП ТК-ниң Төлөвлөшүн совхозтун малчынары улуг көдүрүлгө-биле чугаалап кырган. Ол улуг сорулгаларын бистин күженишкенин чедип, чыгаалыкты эзу-биле таламдарын негеп турар. Он бирги беш чылда бидик көргүзүлгө чедип азыр төлөлдө, малчын бүрүзү ден-дески ажилдары эргэжик чутуга. Мында ханымтын мурунда малчынарын хууза ханым-салгалын бидер херек. Партия бистен ону негеп турар.

А. И. ГАЛАПКО, № 1 АТБ-нин чолаачысы.

Автомобиль бистин республиканың чүк сөөртүлгө-биле кол күш. Чолаачылар бидик болгаш транспортту өске-даа ажилдарынын ажил-херэ Тываның ажилды чоннарын амыдыралы-биле бүдүрүлгө бүгү адырларын ажил-чорудугазы-биле хой буру тууду харылаалыг. Ийиштер бистин канчаар ажилдарымыстан конугу хой чүдүлгө хамааржыр. Тывада транспорттуң яны-бүрү хевирлери, оон шийгээлде автомобиль транспортун шалым хөгжүп, чүк сөөртүлгө болгаш пассажирлар аргышты озы чылдын чыгыс көвүдөн, оларын чорутуу үе-халыга херектиг черлерин чедип, оларын арга-методу сайыраптай келп турар. Оон чижээ бистин автомобильлестиктиң чийгээлде база көрүп болур. № 1 АТБ беш чыл планын колдууза чедишкенин күс-

БИСТЕН КОЛ ХАМААРЖЫР

сөдүн турар. 23 бригадаларын 14-у ону беш чыл планын хуузадан эрте доосток, 30 ажыг чолаачылар он бирги

беш чылдын үзүп күсүлгө кирипкен. Ону беш чылды хууза бегинде доостоктарынын аразында коммунист М. Ф. Демин удуруткан бистин бригадалык база кирип турар. Мен бодум амгы үеде 1982 чылдын июль айынын үзүп күсүлгө ажилдап турар мен. Бригада-ла мында өөрүм база бар.

СЭКП ТК-ниң партиянын XXVI съездинин Төлөвлөшүн тажыңып тура, чолаачылар бистин «Автомобиль» транспортунга материал-техниктиг баазаны улам ийи хөгжүдөш болгаш ийи ажилдап, «айырадырлар хандыра» дээш чуртуларын ийиштер, сатып, сатып алыштыр өөрүп турар. Ийи-чылга анда харым кылдыр 11-ги беш чылда улам чүк-күдүтү ажилдап ужурут бис дээрзин бөгү, партиянын област конференциязын ажит-тыктып турда, база катан айткарар мен.

ПАРТИЯ ДУГАЙЫНДА СӨС

Донгайтыр соп,
Чүткүп орган
Доруг-Даймык дынын салып, чөлзүп ор мен,
Ушчунтува шейлу берген
Узун оруум
Чыраа тартып,
далаш чор мен.
Ынаам кыстың манаан болчаа—
Ыран черке чүлдү-чүрзөм далаштырбаа,
Чайлагарлык айыраңнаан
Чараш чечээ,
салгыны-даа албадаваан:
Чонум-биле араланып,
Шоранынаны,
ховуларны кезип келдим,
Партияны мактаган дег
Магадылгы,
мерген сөстөр дилеп чордум.
Хемнер бажы
фермаларга,
Недээр дайда
хайуларнык коданангы,
Хову-шөлдө турлагарга
Хонуп-дүмүп,
ишчи чонум эргип чордум.
Сыгыр даңкың бажында даа,
Шыпшың-ырымжы шуглап алган
орайда-даа
Кыска дашта,
мыпкан иште
Кырган,
чалың чоннуң соодун дыңнап чордум.
Узун оруум унун дургаар
Улуг үлүе
чер-ле болган
хайыгың тур.
Чуртум кырым шимп маастаан
Чуртталганың хуулгазыны
Ишчилерин турумундан,
Идегилги,
омай-сөргөк шырайыңдан —
Барган черм тадууңдан
Партияңың шыңың демдөн көрүп чордум.
Чаштың амыр доругары,
Чалыларнык
аас-кешиң,
өрүшкүзү
Ада-чурттуң күчүзүңдө,
Алып-шалып,
аненин чок бажымында—
Арат чоннуң бузурелдиги,
Аяс хун дег,
тайбың,
чоргаар чуртталгасы
Магадылгың чачың сөсө—
Партияга доңшаңканың билип алдым.

АМЫДЫРАЛ МАГАЛЫГ-ДЫР

Хөрөм чүвээ турам чок мен,
Көшкүн арат олгу-дур мен.
Шак дөс чыткан
ооругаар,
шынааларга
Чайын
кыжын
арып көшпөң
жер-даа чок.
Ычала-даа ол шак ырааң,
Ыш дег, чынып чоруй барган.
Каш мазым сүрүп алган
оран кезип
Кара дерим,
ажыг чажым төкпөс
болдум.
Кара бажым буураа кылдым
Кажарла-даа чүрзөм чалым.
Амдырал магалыг-дыр,
халып чор мен.

Арат чонга
хүндүлдегил ишчи болдум.
Салган күжүм халас барбаан:
Шалыңгы деп атка четтим.
Делегетин чүрзө,
мээзи —
Москвадан
Делегетке
киришкеш кээр чолдуу
болдум!
Мен дег арат кажан, кажа
Мерген, гоолзут чурттал
«Партия!» дээш
Кремдге
мөгөйгөн мен.
«Баштынчы!» дээш
Ленинге
йөрзөл саладым!
М. ӨЛЧЕ-ООЛ.

Совет көдээниң кижилери КЕЖЭЭНИҢ МҮРҮНДА ХҮНДҮ

Кара-Донгак Чашович Чагыр
«Муриакты» сохотунгун үлө-
вететтиңиң тургустунганың
баштайгы чыдарында-ла, ту-
дугга ажалдан кирген. Сохоту
төвү Шуй суурда оон тузун-
паан бажың чок деп хөрөм
чок тутуулап болур. Ам Кара-
Донгак Чашович суурга келген
санмында болуун тузундук
бажыңарың магалыг-дыр, о-
куураң-даа шыкша, эргип
көргүзүр. Оон тузугу шөвөр
халыңарың иш чак амдырал
чекеттеген ол суурда балат-
тымас кылдыр чурттуулар
артаң. Тузугуңуң мергежил
шына-ла буянның дээрин ол
өрүшкү-биле бо-да сактып ке-
лөр.
Сохоту тургустунган хүндө
бөөр 31 чыл эртен. Бо ара-
зында хей-ле чазартылгаар
болуулаан. Шуйунуң черини
оур-хөвир таңыттымас кыл-
дыр өскөргөдөн. Эрген бөз
чок туркан черде чагайжыт-
тыңан суур чагыла берген.
Сохотун ажалыңарың дег-
лем, ирчик, чылдыг бажыңар-
да бай-шалайың чурттал ту-
рар. Ол чак амдыралдыг тур-
густыңа — падайжыттыңа
бажың-балаттың тузунга Кара-
Донгак Чашович
звөс улуг-хууун кыргыч
...1973 чыл. Кара-Донгак
Чашович Чагыр чуртталга бажы-
ңың тузунга ажалдан турда,
бригадир келген, анча
чугаалаан:
— Силерин паркомга кел-
диңиз, Кара-Донгак Чаш-
ович.
Паркомга баарга, секретарь
биле сохоту директору ийилээ
олурган.
— Хой ажалыңа хөжүдөр ду-
гайыңа СЭКП обкомунуң Х
плениумун шынтыгыр бар бол-
гай — деп, парком секретари
саат чок чугаалап эгелзээ.
— Битанган хой ажалыңа ком-
мунистерин чорлар деп тур-
бис. Сохоту директору-биле сү-
мөлөшкөн, силерин база хой

ДААЛГА

Республика эмнегезинде
мич-инестеолог Сергей
Дмитриевич Молаидай
ол көжө бажыңа барбазы,
чачың аай партия туралы
эрттирилер шынтыгыр ал-
ган. Ычанга бажыңа теле-
фоннап ааши, ажалдар ка-
бинетинде чедип келген. Ол
ында партия эге органдары-
зын секретари. Хуралга чу-
галажыр айтырларын ыла-
зылап көргөн. Сөзүңге утку-
тур план-кемчелерини күүсө-
дөз. Чаа чыл уткууру, полн-
өөрөдөлгөн чоруп турары
дээш чугаалажыр чүс-ле хей.
А бирги айтырты — эмчи Джон
Балчый-оолду СЭКП кезиги-
нүңгө хүлээп алдыр.

Джонун дугайың бозап ол-
ура, ол бозунуң амдыралыңың,
эрткен оруунуң дугайың сак-
тып келген.
— Дээш өөрөдөлгө черин
дооскаш келгире, оу респу-
блика эмнегезинин инестеоло-
гун салгыңа ажалдажыр
биле чурттан. Баштайгы үеде
анча бергелер таварышкылаан
чугаажыр. Ычала-даа бажың
найралдыг коллективтин ачы-
лында ол үр болбаанда ажи-
лыңа чортуу мергежил берген.

Бозунга-даа, эш-өөрүңгө-даа
шыңгыч негелдегил, көгүм хө-
режи бээрже ажал чачагы сөз-
келди Александр Иванович
Кануников чыңаа чуртуу
дооскан Молаидай сөзүң-
чүрүктү сөргөдөп кээр сөзү-
нүң берип турган. Бир катал
болган мындагы таварышкы
ол кажан-даа утпас.
Арыг кижилерин бирээш
анчык ол эмчипер чүсө эмчи
дыла-биле «ай-чачың» айты-
рылар салгыңа, шынтыгыр
ке, эмчип бажың бээрже өй,
кижи-биле ора чугаалажыр
хөжүм чок кижилер деп кому-
даан. Эске, кылдыр сөзүңгө
кижи болза, оу анча эртти-
риптин болур, а бир-тээ Мола-
идайны дагылымкызы бол-
ган. Кануников ол дугайың
көөр бозаан.
Ол-ла көжө кабинетте
олура. Сергей бо кырып ке-
ген.
— Чүңү канчал чор сен? —
деп, ол сонургаан.
— Чок, Иванович, бөгүн арай
туруккай бердим. Кижил хей.
Көзөк даштаңың, чылдыг бот-
луу.

Кызыл хоорайың уран
чүлү коллективтери пар-
тияның XVIII область
конференциязының деле-
гаттарыңа концерт
көргүзөр.

ЧУРУКТА: Кызылдың
ыры болган таным ан-
самблиниң нити ыр бо-
луу.

ДААЛГА

Улуу-биле хөрежиринге шак-
ты кайып четтир.
— Чок, Сергей, сели шупту-
дуга тоол чугаала дийей-дир
мен. А кижил бөрүзүңе ий-бир
чылдыг сөстү чугаалап чор, ол
күштүг эм-дир. Ычанга аар
арыг кижилерге оңа кичээ-
гейиң сал. Оларын амдырал-
чуртталгазыңа база айтырып,
сонургап, челиншиңерин
мактап, шыдаар ша-биле арга-
сүмөң бээр эмчи бөрүзүңге
артык эвээш.

Б ИР хоочун, бир анык —
ийи эмчи ол көжө элзээ
чор хөрежиринге. Дугу
бөөр Кануниковтуң кабин-
етке кире бергенниң Сергей
өөрзө. Мурнуңда ажалыңа
чардыкшың, оң эскербиң ко-
розай, бозаарга үрүмөк шы-
дап, ол хирсизде эмчиге чү-
гула чугула — арыг кижилер-
биле харылаа дугайыңа ол
көжө билеп алган.

Молаидай бозунуң партияга
кирип турганың база сактып
келген. Оон бээр тоң чыл эр-
ген. Ычан Александр Ивано-
вич республика эмнегезинге
парторганизация секретари
турган. Ол кижил оон бир-
ле күүсө, олар ийилзээ на-
нып органдар. Дык орай, Бут-
тар алаанда шыңгырап халың
даажы кайы ирктан дашы-
лар. Олар баштайгы дээрзи-
де аар-саар чүлдер дугайыңа
хөрежил чоразанар. Чоорту
чугаа концерт белеткелине, по-
литөөрлөңгө утанып берген.

— Сен ам бисте каш чыл
ажылтал тур сен, Сергей? —
деп, Александр Иванович ыла-
выдаан.
— Беш чыл чедип ор мен.
— Партияга кырып деп
болдуу сен бе?
Хөрежирин сазыңаң мында
айтырдың Сергей сирбазы
дээш. Чүү деп-ла харылаа
айттып тыппаан. Эки белет-
кең алган партияга кирерин
Кануников сүмөлзээ.
Оон соонда ол партия кези-
гүнүңе кандидатыңа кирген.

А. И. Кануников анаа рес-
публика коммунистери оу
дугулап ол турар, оон ажал-
дарың, мичи-шылдың бут-
та-биле ажалдажыр. Эки
талаарың демделеп, чеге-
стериң база айтканыңар. Эш-
өөрүң сөстөрү мичан партия-
чын шындыгы аа-биле чан-
гылаңа. Ычан бозбас арга
чок. Коммунистер негелде бе-
дик болгай.

УШ ЧЫЛ мурунда ону
эмчелгени партия органи-
зациязын секретари
сонгаанар. Хей-нитчи ол
даалга Молаидайың хей-
ле күүсө өөрөткөн. Бергелер база
тургулаан. Оон чок сүмөл-
өзөң — А. И. Кануников. Эки-
ле кижил, бозуот коммунист
ол. Молаидайың эге органи-
зация секретари сонга
сонда, ол-ла көжө мыңа
дээш.

— Билинмес чүс таварыш
берсе, менээ кээр тур. Шыдаар
шаам-биле дузалаар мен. Дугу-
лаа боза бажыңа доламыт,
телефонуң дугайың билер сөй.
Парторганизация секретари
тургустуңуң келер айтырлар
хей боор чүсө болдуу ийи.
Ычанга бир дуздар ажалда
чортуу кижиге.

С. Молаидай дагылымкы-
зын ажалында дык хей
чүлдерин билеп алган. Чүсө
партия ажалыңа, хей-нитчи
даалгаларга хамаарыштыр сү-
мөң эвээш эвээш оон алган.
— Ол бүгү дээш силерге
чегирим, Александр Иванович! —
деп, Молаидай анаа болгоч-
чугаалаар.

— Чок, думкымың, мыңа
де-
лекеттиң сенээ дузалап,
иделет көргүзүп келген. Анаа
чегирим де. А мен чүсө
чүсө билээш дээр мен.
Бистин нитиңе ажалың
алып, билгилг кижил эскер-
ген оу мичан-ла ажалыңа — бээр
оу өөрөдөр, даалтыр. Чү-
ле чедип алган билиң, мер-
гежил хун бөрү байдыр хө-
реж. Джон Балчый-оол ая-
с.

Д ЧЫДЫМ.

телевидение

ДЕКАБРЬ 25-ТЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — «Уе». Информастыг
программа. 8.40 — «Эртен»
сура шынчылыгы. 9.05 — «Гор-
нистер, харылаалар!» 9.35 —
Куртенин Красноярскке та-
ны асамблиниң нити
10.20 — «Кино аян-чоруктар
клубу». Ю. А. Секичев эр-
тир. 11.20 — Медээлер. 11.25
— 14.00 — Чансар. 14.00 —
Медээлер. 14.20 — Совет эрге-
чигарымы Укранига тургус-
каныңа бээр 63 чыл оюга.
Документалдыг фильмдер
программа. 15.00 — «Шыдаар
школазы». Разрядчылар клубу.
15.30 — «Москва комсомо-
лун ажал-хөрежтери». 16.00 —
«Маргалаа-клуб». 16.55 —
«МЭИ» — инженерлер школы-
зы. Документалдыг филь-
мдер.
17.15 — Телмедээлер. 17.40
— Чарлаалар.
МОСКВАДАН
17.45 — «Миллионның ле-
нини университетте». «Хосту-
тениң айтырлары». 18.15 —
Бөгүн делегетте 18.30 — СЭКП-
ин XXVI съездинде утку-
тур. «Улуг номунуң эгелери». 4-кү фильм. 19.25 — «Чажыт
ады» — «Ожюйг гом». Урав-
чечен телефильм. 1-ги серия.
20.30 — «Уе». Информастыг
программа. 21.05 — «Чүү? Ка-
жан? Кана? Телевизионна»
22.30 — Бөгүн делегетте. 22.45
— 23.00 — «Благовещенск».
Документалдыг фильм.
ИПИГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
17.15 — «Камелот» «Гар-
мония» ансамбли ойнаар. Кез-
тин күрүм филармониязы.
КЫЗЫЛДАН
17.45 — «Урууларга фил-
м». «Тайгага кым азырпакмы?»
«Негей тон кым бээр?» 18.10 —
«Бир катан күзүн». Телефильм.
18.55 — «Тываның комсомо-
лунга» — 55 чыл. ВЛКСМ Тыва
обкомунун ийги секретари
В. И. Гауценковтуң чугаан
19.05 — 19.50 — «Баштайгы
орбиталыг». Документалдыг
телефильм.

Кызыл хоорайың уран чүлү коллективтери партияның XVIII область конференциязының делегаттарыңа концерт көргүзөр.

СОВЕТ ИНИЦИАТИВАНЫ ДЕТКИП

БЕБРУТ. Персида мугула-
рун каныңа бажың тай-
быңа болган ажал чок
чорукта халыңа утандың
СЭКП ТК-ның Чингис сөв-
рени. ССР-ның Дээш сөв-
рени Президиумунуң Дугу-
ла Л. И. Брежневтиң коду-
гени совет саналарын деткип
турарын дугайың ол де-
векерин аразында Сауд Ара-
бия, Бахрейн, Оман база ки-
рип турар каш-даа чурттар-
нын национал-патриоту ор-
ганизациялары болган партия-
лары медделзээ. Совет ин-
ициатива болза, девекерин
уластарың эрге-ажыктарыңа
болган күзөл-чүткүлдерин-
ге, бугу делегетте тайбыңың
камталарыңын хөрежге та-
арышкан онза боттуг санал
болур-дур деп, оларын кады
тараткан медделдегилде чүс-
лаан. Ол аа бажың-биле Со-
вет Эмчелгени бозунуң дашкы
политиказың тайбың ула-
нышкының база дугула
көргүзүп. Персида мугула-
рун девекерин «совет кыж-
а-нышкыны» таварыштыр
дээр мөзүгү чүсүн бөрү-
дирин орадажың турар АКШ-
тын, оң эвекелериниң бол-
ган араб реакцияны үкел-
дел чок бажыңа халыңарың
оудунуң согушкуну та-
варыштыр.

Персида мугула-рун де-
векеринге ажал чок болгон
оокургалдыг болуура бот-
туг ажалы-кажанышкың Со-
вет Эмчелгенин эвээс, харың
бо-булаа девекерге шериг
баазаларың болгон хой са-
ныг шериг-далай база шериг-
аагар күштеринг агрессия
кырың тургустарыңын по-
литиказың чорудуу турар
Каттилан Штаттардан болуп
турар деп, медделте оонаан
демделзээ.

(СЭТА).

УЛУГ СОРУАГАЛААР

НЬЮ-ЙОРК. «1981—1985
чылдарда болган 1990
чылга чедир үеде СССР-
нын экономикаг болгон
чазалың таварыштыр бол-
гон дегүлдегилең кол
уластың кызыл» деп
СЭКП ТК-ның Совет Эм-
челгени партиятың төлө-
лөи Совет Эмчелгени Ком-
мунист партиязың болгон
чазалың иштики экономикаг
политиказың алыс сорула-
аа чонуну амдырал деген-
ли белдери болуп турар-
дыр деп, америк профвезал
ажылажың болгон пуб-
лицист-бизнес К. Кэй ме-
гелзээ. Кол уластыңың
дугайында Телевизионде кир-
ген чуртаалар оу тодары
көргүзүп турар.
Совет Эмчелгени улам бу-
рунгар шынчылыгыне би-

АЙЫЛДЫГ ТАВАРЫЛГАЛАР

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Яд-
ролуг боо-сөк-биле онза
айылыг таварылгалар бо-
луп тургулааның хамаары-
штыр каш-ча медээлер тып-
турар, оларын америк болгон
дөдөй кой-ниткилер Пен-
тагон ийк кыжырып турар.
Информацияны АП аге-
нтистериниң дыптанган бу-
гаар алырга, чылды-ла он-
дагыт эвээш дык ол өскө
таварылгаларың сынааза бе-
ли, ядролуг боо-сөк-биле
хоолбаалыг улуг 32 аявары
1950 чылдан бээр АКШ-а
болган деп, журналистер-биле
беседаныңа камгалдыг мине-
терствозунуң толдөкени
минип чугаалаар ужурга та-
варышкан.
Пентагонун медээлери ба-
рында болдураг: «Филадель-
фия инкубатор» солунуң де-
мделзээ-биле адырга, үстү-
нө таварышкылардан аңгыда,
оолак чегирин болуу дег
сонза политикаг бугуштуу

РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРИНГА

Кызылдың уран чүлү кол-
лективтеринин улуг концерти
декабрың 27-де болур.
Эгелзери 17 шанта. Касса
10 шантаң амылаар.

ПАССАЖИРЛЕРГЕ

«1981 чылдын январь 1-ден
эгелеп Кызылдан Иркутскке,
Улан-Удэе ужулар хамаат-
тарыңа ЯК-40 самолёттар
маршруттар-биле Краснояр-
скке хоннушкун чокка ар-
гыштырарын Кызыл аэропор-
ту дындаптыр.
Чаа маршрут пассажирлерге
таарымчалыг. Иркутскке че-
дир 2 шак, а Улан-Удэе че-
дир 3-ле шак ужулар.
Ол маршрутка билеттерин
өртө 30 хун чик.
КЫЗЫЛДАН УЖУДУП
УНЕР УЕЗИН—Москва шы-
гыла хунуң-не 04.00 шакта.

Красноярскиниң политех-
ник институтун Кызыла
филалдыг техникум дээш өрө-
дөлгө черлеринге кирер күз-
дигери 6 ай хуулааг бел-
детке курстарыңа өөренир-
биле калар тур.
Кичээлер 1981 чылдын ян-
варь 5-те эгелзээр.
Кичээлер өөрөдөлгө корпу-
зунга негелдэ 3 катан 19 шак-
та эгелзээр.
Өөрөдөлгө дээш 20 рубль
төлөр.
Белетке курстарыңа хи-
рери кузунер КПП-ны Кы-
зыла филалдыг директору-
нун адыга бажыңыңың
кирир.
Өөрөдөлгө дээш тылсирин
почта дамчытар № 14107
санаажаа сөзүңе шылдер.
Айтыр адыр: Кызыл ко-
рай, Рабочая күдүңүң 4.
215 дугаар өрзөл, тел. 2-99-92.

Редакцияның адреси:

Кызыл, Шетиякы-Кравченко кудумчуу, бажың № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ
харыскагалыг секретариаты 2-23-35, секретариатың 2-23-35, партия
кылдыңын 2-31-75, култура кылдыңын 2-23-54, көзөк ажал-агы
информация кылдыңын 2-20-60, корректорларың 2-27-41, бугаатерияны
2-12-45, солуг келбей барганда 2-32-75 телефонго долаар.

Редакторунуң 2-24-63, редакторунуң ораакчыларыңың 2-35-24, 2-31-75
амырал болгон совет тургузат кылдыңыңың 2-37-13, пропаганда
кылдыңыңың 2-31-75, култура кылдыңыңың 2-23-54, көзөк ажал-агы
информация кылдыңыңың 2-20-60, корректорларыңың 2-27-41, бугаатерияны
2-12-45, солуг келбей барганда 2-32-75 телефонго долаар.

Тыпж 17866 Чыгар № 3183
СОЛҮН НЕДЕЛЯДА
6 КАТАП УНЕР